

7.10.2026

1 Vanhankaupunginkosken padon purkamisen skenaariotarkastelu: Yhteenveto

1.1 Tiivistelmä

Padon purkaminen ja kosken palauttaminen luonnonmukaisemmaksi voi monissa kohteissa parantaa vaelluskalojen kulkua ja lisätä joen ekologista monimuotoisuutta. Vanhankaupunginkoskella tilanne on kuitenkin erilainen, sillä kalat voivat jo nykyisin nousta itähaaraa pitkin. Vähävetisinä aikoina vettä ei riitä molempiin haaroihin niin paljon, että molemmat haarat voisivat toimia hyvin kalojen kulkureitteinä ympäri vuoden.

Vaihtoehtovertailussa kokonaisuutena parhaaksi ratkaisuksi osoittautui **itähaaran kunnostus ja länsihaaran padon säilyttäminen**. Padon purkamiseen perustuvissa vaihtoehdoissa joko länsi- tai itähaara jäisi pitkäksi aikaa vähävetiseksi tai kuivaksi. Padon purkaminen muuttaisi myös alueen historiallista kulttuuriympäristöä ja maisemaa pysyvästi.

Alkuperäisessä skenaariotarkastelussa vertailtiin seitsemää toteutusskenaariota A–G. Helsingin kaupungin päätöksenteon tueksi laaditussa, tulokset tiivistävässä PowerPoint-esityksessä *Vanhankaupunginkosken vaihtoehtotarkastelu – Yhteenveto selvityksen havainnoista ja johtopäätöksistä* skenaariot kiteytettiin kolmeen päävaihtoehtoon. Vaihtoehto **1** perustuu skenaarioon G, vaihtoehto **2** skenaarioihin A–C ja vaihtoehto **3** skenaarioihin D–F.

1.2 Skenaariot A–C: pato puretaan ja länsihaaraan rakennetaan pohjapato

Kaikissa näissä kolmessa skenaariossa **länsihaaran pato puretaan**. Länsihaaran yläosaan rakennetaan pohjapato, jonka harjakorkeus vastaa purettavaa patoa vähintään alivirtaustilanteessa. Länsihaaraan rakennetaan luonnonmukainen koski, jonka pituuskaltevuus on keskimäärin 5 prosenttia.

- **Skenaario A:** Myös itähaara kunnostetaan. Itähaaran kunnostus toteutetaan ennen länsihaaran kunnostusta.
- **Skenaario B:** Myös itähaara kunnostetaan, mutta länsihaaran kunnostus toteutetaan ennen itähaaraa.
- **Skenaario C:** Itähaaraa ei kunnosteta.

Skenaariot A–C ovat perusratkaisultaan hyvin samankaltaisia. Niiden keskeiset erot liittyvät itähaaran kunnostamiseen ja töiden toteutusjärjestykseen. Siksi ne on päätöksenteon tueksi laaditussa tiivistävässä esityksessä koottu **vaihtoehdoksi 2**.

1.2.1 Skenaarioiden A–C vaikutukset

Veden määrä ja kalojen kulku

Alivirtaamatilanteissa länsihaara kuivuu, ellei pohjapatoa muotoilla jakamaan vähäistä virtaamaa sekä itä- että länsihaaraan. Tällä voidaan estää länsihaaran täydellinen kuivuminen, mutta alivirtaaman jakautuessa molempiin haaroihin, vesimäärä jää pieneksi molemmissa. Mikäli länsihaaran nykyinen harjakorkeus säilytetään ja itähaara kunnostetaan, länsihaara on kuiva keskimäärin noin 190 päivää vuodessa. Tämän vuoksi länsihaaran muuttamisen koskeksi ei

7.10.2026

arvioida parantavan kalojen elinoloja tavoitellulla tavalla. Kalojen kulun kannalta itähaaran kunnostaminen on suositeltavaa.

Maisema ja virkistyskäyttö

Länsihaarassa virtaa vettä vain pienellä osalla uomaa, ja kivikkoa ja pohjaa on suuren osan vuodesta näkyvissä enemmän kuin vesipintaa. Itähaaran kunnostus parantaa kalastus- ja melontamahdollisuuksia tässä haarassa. Länsihaaran padon purkaminen ei lisää länsihaaran virkistysarvoa, sillä kalastus ja melonta painottuvat näissä skenaarioissa itähaaraan.

Luonto ja kasvillisuus

Länsihaaran muuttaminen luonnonmukaiseksi koskeksi voi lisätä sen ekologista monimuotoisuutta, mutta veden vähyys rajoittaa hyötyjä huomattavasti. Vedenpinnan lasku ja ajoittainen kuivuminen muuttavat uoman kosteustasapainoa ja kasvuolosuhteita. Nykyinen rantapuusto voi kärsiä kuivuudesta, ja paljastuneille rantapenkereille voi levitä pioneerikasvillisuutta.

1.2.2 Kulttuuriympäristö ja maisema muuttuvat pysyvästi

Vanhankaupunginkosken pato ympäristöineen on ainutlaatuinen kulttuuriympäristö, vetovoimainen virkistysalue ja arvokas suojelukohde. Padon purkaminen hävittäisi patoon liittyvät rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot, poistaisi alueen tunnetun maamerkin ja muuttaisi historiallista maisemaa pysyvästi. Lisäksi länsihaaran vähäinen vesimäärä muuttaisi koskimaisemaa.

7.10.2026

Kuva 1. Havainnekuva skenaarioista A–C ylävirran suunnasta. Länsihaaran pato on purettu ja tilalle on rakennettu luonnonmukainen koski. Kuvassa on esitetty vähävetinen tilanne, jossa suuri osa länsihaaran kivikosta ja pohjasta jää näkyviin.

1.3 Skenaariot D–F: pato puretaan ja pääuomaan rakennetaan kaksi pohjapatoa

Kaikissa näissä kolmessa skenaariossa länsihaaran pato puretaan ja pääuomaan rakennetaan kaksi pohjapatoa. Länsihaaraan rakennetaan luonnonmukainen koski, jonka pituuskaltevuus on keskimäärin 5 prosenttia.

- **Skenaario D:** Itähaara kunnostetaan ennen länsihaaraa, mikä pienentää länsihaaran työnaikaisen tulvimisen riskiä.
- **Skenaariot E ja F:** Itähaaraa ei kunnosteta ennen länsihaaraa.

Skenaarioissa D–F itähaara on kuivana merkittävän osan vuodesta, noin 200–275 päivää. Tämän seurauksena itähaaran maisema- ja virkistysarvot sekä sen merkitys kalojen vaellusreitillä menetetään.

Skenaariot D–F ovat perusratkaisultaan hyvin samankaltaisia, ja ne on päätöksenteon tueksi laaditussa tiivistävässä esityksessä koottu **vaihtoehdoksi 3**.

1.3.1 Skenaarioiden D–F vaikutukset

Vedenpinta, jokiympäristö ja luonto

Padon purkaminen muuttaa virtaamia ja vedenpinnan tasoa Vanhankaupunginkoskella ja laajemmin Vantaanjoessa. Vedenpinta laskee keskivirtaamilla noin metrin rakennettavien patojen välisellä alueella, ja vaikutus ulottuu noin 650–700 metrin matkalle. Uoman pohjaa ja rantapenkereitä paljastuu, ja vesipinta siirtyy kauemmas nykyisistä virkistysreiteistä. Eroosion ja pioneerikasvillisuuden leviämisen hallinta edellyttää rantavahvistuksia ja kasvillisuuden ohjausta. Itähaaran ollessa kuivana jopa 200–275 päivää vuodessa menetetään merkittävä osa alueen ekologisesta monimuotoisuudesta.

Kalojen kulku

Länsihaaran vesimäärä riittää kalojen kulkuun, mutta kunnostettavan kosken jyrkkyys soveltuu lähtökohtaisesti vain lohen ja taimenen nousuun. Kalojen vaellusmahdollisuudet voivat siksi olla jopa nykyistä heikommät. Lopputulos riippuu kuitenkin olennaisesti siitä, millaiseksi länsihaaran koski kunnostetaan. Itähaara puolestaan on kuivana suuren osan vuodesta, eikä se silloin toimi kalojen vaellusreitillä.

Virkistyskäyttö ja turvallisuus

Länsihaaran kunnostetun kosken kasvanut vesimäärä mahdollistaa kalastuksen ja melonnan painottumisen itähaaran sijasta länsihaaraan. Vedenpinnan lasku ja virtaamien vaihtelu muuttavat kuitenkin alueen virkistyskäyttöä. Kuivana olevan kosken ylittäminen voi myös aiheuttaa turvallisuus- ja esteettömyysriskejä.

7.10.2026

1.3.2 Kulttuuriympäristö ja maisema muuttuvat pysyvästi

Padon purkaminen muuttaa huomattavasti Vanhankaupunginkosken kulttuurihistoriallista identiteettiä ja arvoa. Virtaamien ja vedenpinnan muutokset vaikuttavat Vanhankaupunginkosken ominaispiirteiden lisäksi laajempaan jokiympäristöön ja maisemaan.

Kuva 2. Havainnekuva skenaarioista D–F ylävirran suunnasta. Länsihaaran pato on purettu ja itähaara on kuivana suuren osan vuodesta.

1.4 Skenaario G: itähaara kunnostetaan ja pato säilytetään

Skenaariossa G kunnostetaan vain itähaara. Länsihaaran pato säilytetään, joten Vanhankaupunginkosken kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas ympäristö säilyy pääpiirteissään nykyisellään. Itähaara kunnostetaan jo laadittujen suunnitelmien mukaisesti. Kunnostuksesta on laadittu rakennussuunnitelmat, joilla on vesilain mukainen lupa. Skenaario G vastaa päätöksenteon tueksi laaditun esityksen **vaihtoehtoa 1**.

1.4.1 Skenaario G:n vaikutukset

Kalojen kulku ja virkistyskäyttö

Itähaaran kunnostuksessa nousureitin nykyisiä jyrkkiä kohtia loivennetaan ja uomaa syvennetään kalliopaljastuman kohdilla. Itähaaran virtaamakapasiteetti kasvaa, jolloin siinä kulkeva vesimäärä

7.10.2026

kasvaa. Lohikalojen nousuaikana itähaaran suurempi virtaama ja länsihaaran pienentyvä virtaama ohjaa kaloja nykyistä selkeämmin itähaaraan. Loivempi pituuskaltevuus puolestaan helpottaa kaikkien kalalajien nousua. Kunnostus parantaa myös melonta- ja virkistyskalastusmahdollisuuksia. Huonokuntoisten rakenteiden poistaminen parantaa alueen turvallisuutta.

Tulvariski

Itähaaran kunnostus vähentää joen itäpuolisen kevyen liikenteen reitin ja Veräjälakson siirtolapuutarhan tulvaherkkyttä.

Länsihaara, maisema ja kulttuuriympäristö

Länsihaaran pato ja rakennettu kulttuuriympäristö säilyvät ennallaan. Itähaaraan ohjautuu nykyistä enemmän vettä, joten padon yli virtaava vesimäärä vähenee jonkin verran. Pato säilyttää kuitenkin vedenpinnan sen yläpuolella lähes nykyisellä tasolla. Tulvatilanteissa padon yli virtaa edelleen runsaasti vettä, joten alue säilyy myös nähtävyytenä ja kuvauskohteena.

Padon alapuolella länsihaaran pohja on kuivana noin 190 päivää vuodessa, mutta vain lyhyellä osuudella, sillä merivesi nousee Vanhankaupunginkosken suvantoon ja pitkälle länsihaaraan.

Kuva 3. Havainnekuva skenaariosta G ylävirran suunnasta. Länsihaaran pato säilyy ja itähaara kunnostetaan. Itähaaran vesimäärä kasvaa nykyisestä, mutta vedenpinta padon yläpuolella säilyy nykyisellään.

7.10.2026

1.5 Johtopäätös: itähaaran kunnostusta suositellaan

Vaihtoehtovertailun perusteella itähaaran kunnostus on kokonaisuutena tasapainoisin ratkaisu. Se edistää parhaiten kalojen kulkua ja itähaaran virkistyskäyttöä sekä säilyttää Vanhankaupunginkosken maisema- ja kulttuurihistorialliset arvot. Toteutus on myös selkeästi edullisin, suunnitelmat ovat valmiit ja vesilain mukainen lupa on myönnetty.

Padon purkamiseen perustuvat skenaariot A–F eivät kokonaisuutena paranna kalojen kulkua tavoitellulla tavalla. Skenaarioissa A–C länsihaara jää pitkäksi aikaa hyvin vähävetiseksi, ja skenaarioissa D–F itähaara kuivuu pitkäksi aikaa. Padon purkaminen muuttaisi lisäksi alueen kulttuuriympäristöä ja maisemaa pysyvästi.

Johtopäätöksenä suositellaan skenaarion G toteuttamista eli itähaaran kunnostamista ja länsihaaran padon säilyttämistä. Mikäli pato kuitenkin päätetään purkaa, suositellaan itähaaran kunnostamista ensin ja skenaarion A valitsemista padon purkamisen jatkosuunnittelun lähtökohdaksi.

7.10.2026

Taulukko 1 Vaihtoehtojen vertailutaulukko.

	Skenaario A	Skenaario B	Skenaario C	Skenaario D	Skenaario E	Skenaario F	Skenaario G
VESIEKOSYSTEEMI							
Vaellusyhteys (lohikalat) länsihaarassa	+	+	+	+	+	+	0
Vaellusyhteys (lohikalat) itähaarassa	+	+	0	--	--	--	+
Vaellusyhteys (muut kalalajit) länsihaarassa	+	+	+	+	+	+	0
Vaellusyhteys (muut kalalajit) itähaarassa	++	++	0	--	--	--	++
Saukon elinympäristöt	++	++	+	0	0	0	0
Saukon elinympäristö työnaikaisesti	-	0	0	-	0	0	-
Vuollejokisimpukan elinympäristöt	0	0	0	--	--	--	0
Vuollejokisimpukan elinympäristöt työnaikaisesti	-	-	0	-	-	0	-
Vantaanjoen vesiekosysteemi	++	++	+	+	+	+	+
Yhteensä	7	8	4	-5	-4	-3	2
VIRKISTYS							
Melonta länsihaarassa	0	0	0	+	+	+	0
Melonta itähaarassa	++	++	0	--	--	--	++
Kalastus länsihaarassa	-	-	-	+	+	+	0
Kalastus itähaarassa	++	++	0	--	--	--	++
Esteettömyys ja turvallisuus länsihaarassa	-	-	-	-	-	-	0
Esteettömyys ja turvallisuus itähaarassa	+	+	0	-	-	-	+
Yhteensä	3	3	-2	-4	-4	-4	5
MAISEMA JA KULTTUURIPERINTÖ							
Kulttuurihistoriallinen arvo länsihaara	--	--	--	--	--	--	0
Kulttuurihistoriallinen arvo itähaara	0	0	0	--	--	--	0
Maiseman muutokset länsihaarassa	--	--	--	-	-	-	0
Maiseman muutokset itähaarassa	0	0	0	--	--	--	0
Yhteensä	-4	-4	-4	-7	-7	-7	0
LUONTO JA EKOLOGINEN MONIMUOTOISUUS							
Rantaviivan muutokset länsihaarassa	--	--	--	-	-	-	0
Rantaviivan muutokset itähaarassa	0	0	0	--	--	--	0
Kasvisto ja ekologinen monimuotoisuus länsih.	-	-	-	+	+	+	0
Kasvisto ja ekologinen monimuotoisuus itäh.	+	+	0	--	--	--	+
Yhteensä	-2	-2	-3	-4	-4	-4	1
VESITALOUS/ MUUT							
Varavedenotto	-	-	0	0	0	0	-
Itärannan kevyenliikenteen raitin tulviminen	+	+	0	++	++	++	+
Työnaikainen vesienhallinta/tulvariski	+	-	-	-	--	--	+
Kustannukset	-	-	0	--	--	-	++
Länsihaara kuivana [vuorokautta]	190/--	190/--	80/-	0/0	0/0	0/0	190/--
Itähaara kuivana [vuorokautta]	0/0	0/0	0/0	275/--	275/--	200/--	0/0
Yhteensä	-2	-4	-2	-3	-4	-3	1
Yhteenvedo kaikista	2	1	-7	-23	-23	-21	9

